

בענין מצות קידוש החודש

תוכן הענינים

- קידוש החדש ועיבור שנה במנין המצות
- למי יש רשות לקדש החדש ולעבר השנה
- מה עיקרה של המצוה : על פי חשבון או על פי עדים
- עד מתי סמכו על קביעת ארץ ישראל
- הלל הנשיא האחרון קובע לוח לדורות
- כללי חשבון הלוח
- והשתא דידיעין בקביעא דירחא

קידוש החדש ועיבור שנה במנין המצות

- **קידוש החדש**: החדש הזה לכם, ראש חדשים ראשון הוא לכם לחדשי השנה
- **עיבור שנה**: שמור את-חדש האביב ועשית פסח...
- **לחשב תקופות ומולדות**: כי היא חכמתכם ובינתכם לעיני העמים

— **רמב"ם ספר המצות קנ"ג, חינוך ד'**: מצוה לקדש חדשים ולעבר שנים

— **רמב"ן בהשגות**: כבר כתבתי כי בעל ההלכות ישים קידוש החודש בראיה או

בחשבון מצוה אחת, וישים עיבור השנה מצוה אחרת

— **סמ"ג (מ"ו, מ"ז)**: מצוה אחרת לחשב תקופות ומולדות

למי יש רשות לקדש החדש ולעבר השנה

מצוה על סנהדרין גדולה

אין ראיית הירח מסורה לכל אדם כמו שבת בראשית שכל אחד מונה ששה ושובת בשביעי אלא לבית דין הדבר מסור עד שיקדשוהו בית דין ויקבעו אותו היום ראש חודש - הוא שיהיה ראש חודש שנאמר "החודש הזה לכם" עדות זו תהיה מסורה לכם. (רמב"ם הל' ק"ה, א' ה')

ב"ד סמוכין שבארץ ישראל שנתנו להן הסנהדרין רשות

...אין עושין אותו אלא סנהדרין שבארץ ישראל או בית דין הסמוכים שבארץ ישראל שנתנו להן הסנהדרין רשות. (רמב"ם ה' א')

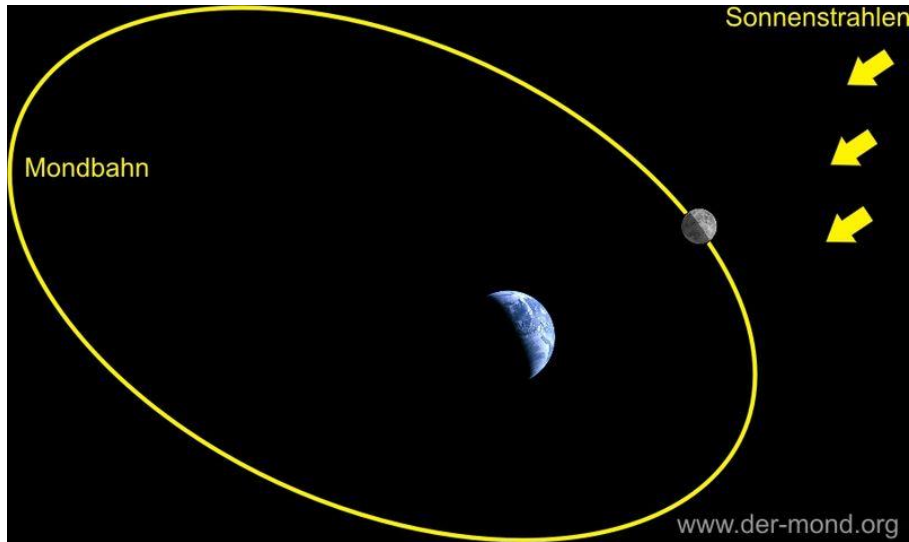
שקל הקודש: איך קידש משה ר' ואהרן את החדש על פי הראיה במדבר ?

למי יש רשות לקדש החדש ולעבר השנה

ב"ד סמוכין בחוץ לארץ שלא הניחו כמותן בארץ ישראל

אין מחשבין וקובעין חדשים ומעברין שנים אלא בארץ ישראל, שנאמר
"כי מציון תצא תורה, ודבר ה' מירושלים".
ואם היה אדם גדול בחכמה, ונסמך בארץ ישראל ויצא לחוצה לארץ ולא
הניח בארץ ישראל כמותו - הרי זה מחשב וקובע חדשים ומעבר שנים
בחוצה לארץ (רמב"ם א' ח')

מה עיקרה של המצוה: על פי חשבון או על על הראייה (בזמן סנהדרין או ב"ד סמוכין)

■ על פי חשבון

ר' סעדיה גאון: מעולם, אפילו כשהיה ב"ד קיים... לא קדשו ב"ד ראש חדש ולא המועדים על פי ראית הלבנה החדשה... אלא לעולם משנתנה התורה... לא היו קובעים אלא על פי חשבון המתוקן הזה המסור בידינו ...

ר' חננאל (ר' בחיי פ' בא): קביעות החדשים אינו אלא על פי חשבון לא על פי ראית הלבנה...

- במדבר לא סרו ענני הכבוד וא"א היה לראות הלבנה
- מהיכן היה יודע דוד שמחר חודש לולא שעל פי החשבון היו קובעים...

מה עיקרה של המצוה: על פי חשבון או על על הראייה (בזמן סנהדרין או ב"ד סמוכין)

■ על הראייה

רמב"ם (ה' ב'): ודבר זה הלכה למשה מסיני הוא. שבזמן שיש סנהדרין, קובעין על פי הראיה

רמב"ם (ו' א'): בזמן שעושין על הראייה, היו מחשבין ויודעין שעה שיתקבץ בה הירח עם החמה בדקדוק הרבה, כדרך שהאצטגנינין עושין, כדי לידע אם יראה הירח או לא יראה.

עד מתי סמכו על קביעת ארץ ישראל

ביטול סנהדרין שבארץ ישראל

רמב"ם (ה' ג'): ומאימתי התחילו כל ישראל לחשב בחשבון זה, מסוף חכמי תלמוד בעת שחרבה ארץ ישראל ולא נשאר שם בית דין קבוע; אבל בימי חכמי משנה וכן בימי חכמי תלמוד **עד ימי אביי ורבא** - על קביעת ארץ ישראל היו סומכין .

וזה לשון הרמב"ן בספר הזכות (גיטין פ' השולח):
מימי הלל בנו של ר"י נשיאה שנת תר"ע לשטרות, ד"א קי"ח, בטלה סנהדרין בארץ ישראל ובטלו ממנה מומחין והוא שתיקן סדר העיבור ומינה שליח וקידש חדשים לדורות

מנין השטרות

רמב"ם: מנין השטרות הוא למלכות אלכסנדרוס מוקדון (גירושין א', כז')

התחלה: 3450 לבריאת העולם, 312 v.

הלל תיקן סדר העיבור וקידש חדשים לדורות. n. 358

עד מתי סמכו על קביעת ארץ ישראל

ביטול סנהדרין שבארץ ישראל בימי הלל בנו של ר"י נשיאה

עד מתי סמכו על קביעת ארץ ישראל

Was geschah um 358 n., weswegen das סנהדרין in א"י aufhörte ?

Nicht das erste Mal, dass die סמיכה in Gefahr war

סנהדרין יד': ...שפעם אחת גזרה מלכות הרשעה גזירה על ישראל שכל הסומך יהרג וכל הנסמך יהרג ועיר שסומכין בה תיחרב ותחומין שסומכין בהן יעקרו. מה עשה יהודה בן בבא הלך וישב לו בין שני הרים גדולים ובין שתי עיירות גדולות ובין שני תחומי שבת בין אושא לשפרעם ו**סמך שם חמשה זקנים** ואלו הן ר"מ ור' יהודה ור' שמעון ור' יוסי ור' אלעזר בן שמוע ...

עד מתי סמכו על קביעת ארץ ישראל

Umbruch in der Weltgeschichte – Auswirkungen für א״י

Das römische Reich
337 unter Kaiser
Konstantin I

Nach der Erringung der Alleinherrschaft 324 bekannte sich der Kaiser offen zum Christentum; **das Christentum wurde zur Staatsreligion**. Im Konzil von Nicäa 325 n. wurden die יהודים als Ungläubige erklärt, **es kam zu Verfolgungen in א״י**.

הלל הנשיא האחרון קובע לוח לדורות

Wie sind wir heute מסדר לוח ohne סנהדרין ?

רמב"ם (ה' ב'): ודבר זה הלכה למשה מסיני הוא שבזמן שיש סנהדרין, קובעין על הראייה; ובזמן שאין שם סנהדרין, קובעין על חשבון זה שאנו מחשבין בו היום ואין נזקקין לראייה.

רמב"ן (סה"מ): ... לא מצינו הלכה זו – אלא הטעם כמו שקבלו הגאונים שהלל הנשיא עמד וקידש כל החדשים על פי חשבון זה עד ביאת הגואל ועל זה אנו סומכין

וכן כתבו הרבה ראשונים

תוכן הענינים

- קידוש החדש ועיבור שנה במנין המצות
- למי יש רשות לקדש החדש ולעבר השנה
- מה עיקרה של המצוה : על פי חשבון או על פי עדים
- עד מתי סמכו על קביעת ארץ ישראל
- הלל הנשיא האחרון קובע לוח לדורות
- **כללי חשבון הלוח**
- והשתא דידיעיןן בקביעא דירחא

Ausrichten des חודש nach der Mondphase

Die Monate haben abwechselnd 30 und 29 Tage, מרחשון und כסלו können 29 oder 30 Tage haben.

- שנה כסדרה
  - 29 Tage מרחשון
  - 30 Tage כסלו
- שנה חסרה
  - 29 Tage מרחשון וכסלו
- שנה שלימה
  - 30 Tage מרחשון וכסלו

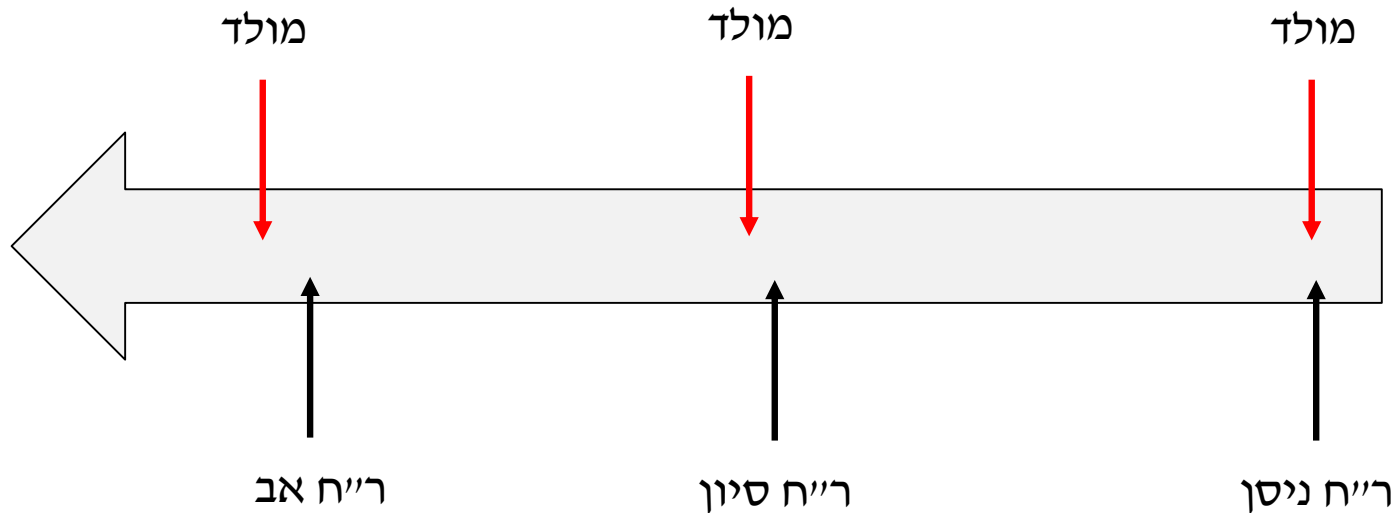
Auch wenn ראש חודש heute nicht mehr auf den Tag des מולד fallen muss, sollte er dennoch auf den Beginn der neuen Mondphase ausgerichtet sein. Ausgenommen der 1. Tag השנה, er sollte לכתחילה am Tag des מולד תשרי fallen.

Ausrichten des חודש nach der Mondphase

Die durchschnittliche Zeit von einem מולד bis zum nächsten מולד :
29 Tage 12 Stunde 793 חלקים - rund 29 Tage 12 $\frac{3}{4}$ Std

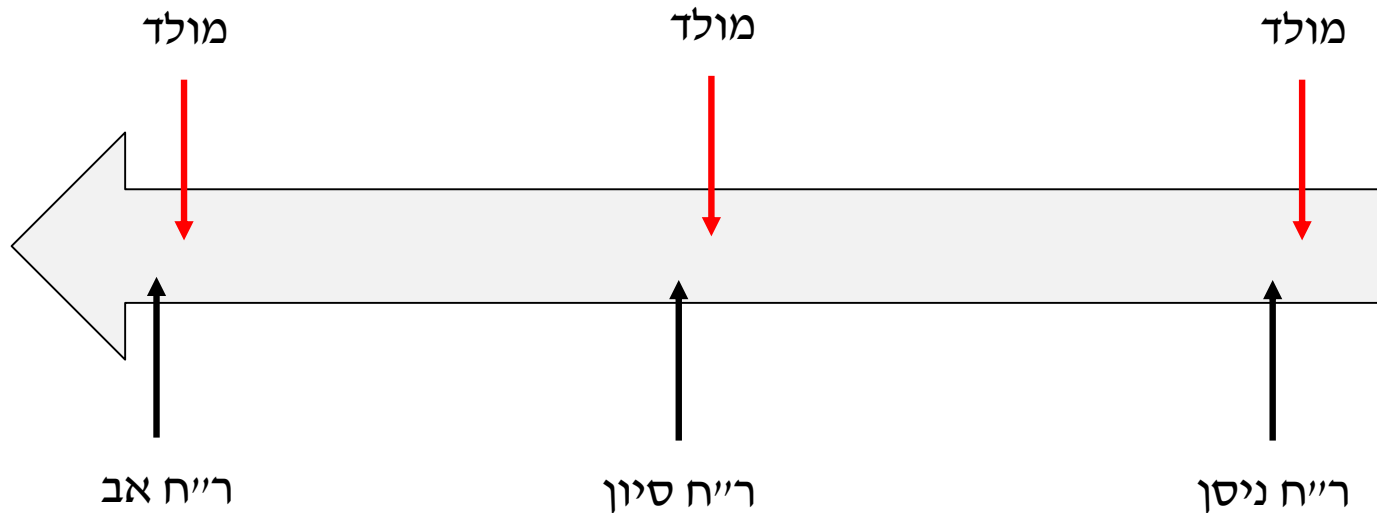
Ausrichten des חודש nach der Mondphase

Mit einem חודש abwechselnd von 29 und 30 Tagen werden die 12 Stunden kompensiert.

Die $\frac{3}{4}$ Stunden darf man aber nicht vernachlässigen: dadurch verschiebt sich der מולד vom ראש חודש um 9 Std pro Jahr, oder mehr als einen Tag in 3 Jahren !

Ausrichten des חודש nach der Mondphase

Korrigiert mit:

- כסליו / מרחשון) שנה שלימה, damit 7 Monate mit 30 Tagen
- Schaltmonat, dann אדר א' mit 30 Tagen

Ausgleich mit dem Sonnenjahr

7 Schaltmonate (אדר ב') in 19 Jahren

רמב"ם קה"ח ו', י': כל תשע עשרה שנה, שיהיו מהן שבע שנים מעוברות ושתיים עשרה פשוטות נקרא מחזור; ולמה סמכנו על מנין זה, ...

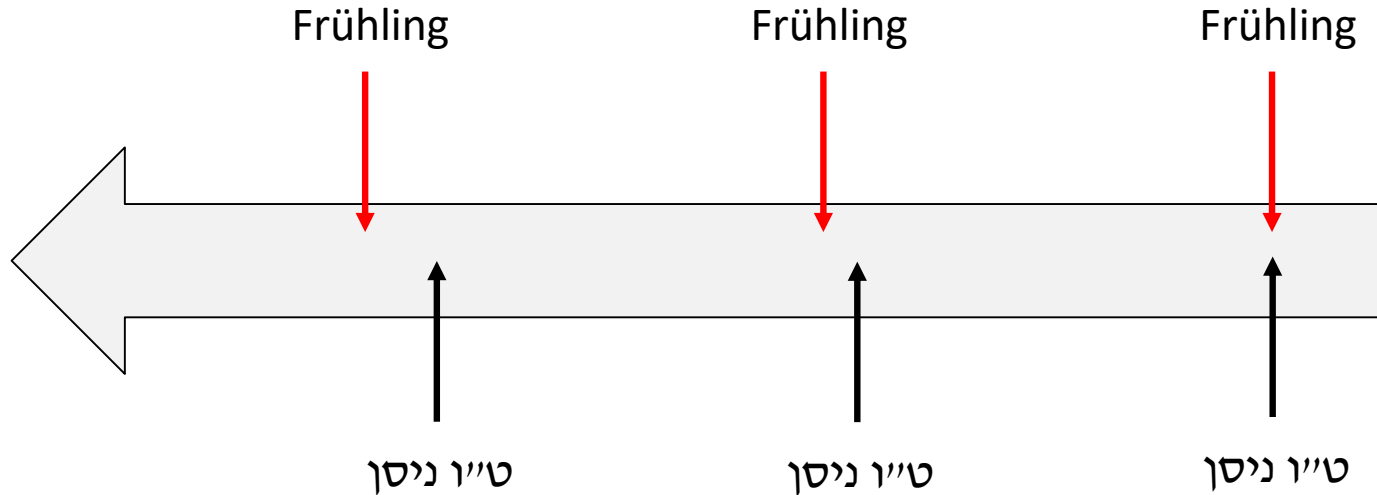
...nach 19 Jahren, ist der לוח mit dem Sonnenjahr ausgeglichen.

- מחזור לבנה (מחזור קטן): י"ט שנים
- שבע שנים מעוברות: גו"ח א"ד ז"ט

Ausgleich mit dem Sonnenjahr

שמור את-חודש האביב ועשית פסח

רש"י: מקודם בואו שמור שיהא ראוי לאביב להקריב בו את מנחת העומר ואם לאו עבר את השנה

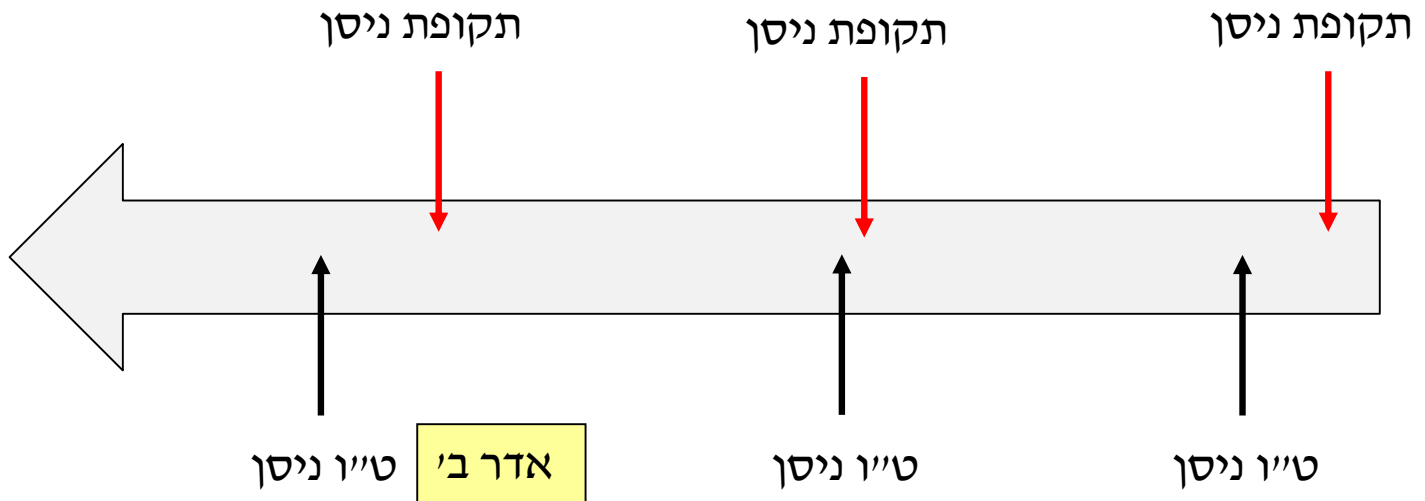
Das Sonnenjahr hat rund $365 \frac{1}{4}$ Tage

12 חדשים haben aber maximal nur 355 Tage ($5 \times 29 \text{ Tg} + 7 \times 30 \text{ Tg}$) →

פסח rutscht immer mehr gegen den Winter !

Ausgleich mit dem Sonnenjahr

(בזמן סנהדרין או ב"ד סמוכין)

Frühling = Beginn von תקופת ניסן

Ausgleich mit dem Sonnenjahr

(בזמן סנהדרין או ב"ד סמוכין)

סנהדרין יא. תנו רבנן על שלשה דברים מעברין את השנה על האביב ועל פירות האילן ועל התקופה על שנים מהן מעברין ועל אחד מהן אין מעברין **תוס' ר"ה כא.** ... אבל על תקופת ניסן לבדה מעברין...

ר"ה כא. שלח ליה רב הונא בר אבין **לרבא** כד חזית דמשכה תקופת טבת עד שיתסר בניסן עברה לההיא שתא ולא תחוש לה דכתיב (דברים טז) שמור את חדש האביב שמור אביב של תקופה שיהא בחדש ניסן

שמור אביב של תקופה – יום תחילת תקופת ניסן – שיהא בזמן שמתחדשת הלבנה של חודש ניסן, והיינו עד י"ד ניסן
אם נופלת תקופת ניסן בט"ו ניסן, מעברים את חודש אדר,
אם נופלת תקופת ניסן בט"ז ניסן, מעברים את השנה

כללי חשבון הלוח

Ausgleich mit dem Sonnenjahr

ניסן תשע"ח

	Mo	10
	Di	11
	Mi	12
בודקין חמץ	Do	13
תענית בכורות	Fr	14
סזק"ל: 21:54 [3]	שבת	15
[4]		
ב' דפסח	1 So	16
חול המועד	2 Mo	17
חול המועד	3 Di	18
חול המועד	4 Mi	19
עירוב תבשילין	5 Do	20
ז' דפסח	6 Fr	21
ח' דפסח	7 שבת	22
תקופה 00.00	8 So	23
אסרו חג	9 Mo	24
	10 Di	25
	11 Mi	26
	12 Do	27

X

(בזמן סנהדרין או ב"ד סמוכין)

ניסן תש"פ

	צו	שבת הגדול	הפטי וערבה	10 שבת
				11 So
				12 Mo
תקופה 12.00	בודקין חמץ			13 Di
סזק"ל 4:15	תענית בכורות			14 Mi
	עירוב תבשילין			
	א' דפסח [3]			15 Do
	ב' דפסח	1		16 Fr
	שבת חוה"מ	2		17 שבת
	חול המועד	3		18 So
	חול המועד	4		19 Mo
	חול המועד	5		20 Di
	ז' דפסח	6		21 Mi
	ח' דפסח	7		22 Do
	אסרו חג	8		23 Fr
	פרק א'	9		24 שבת
	מברכין החדש			
		10		25 So

✓

כללי חשבון הלוח

שיטת אחרים

ר"ה ו. ...אחרים היא דתניא אחרים אומרים אין בין עצרת לעצרת אין בין ר"ה לר"ה אלא
די ימים בלבד ואם היתה שנה מעוברת חמשה

רש"י: קסברי לעולם כל חדשי השנה אחד מלא ואחד חסר ואין מעברין ואין מחסרין שום
חודש לצורך והוא לה שנה שני"ד ימים

$$6 \times 30 + 6 \times 29 = 354 \text{ Tage} \rightarrow 50 \text{ Wochen} + 4 \text{ Wochentage}$$

Was machen die חלקים 793 אחרים mit den ?

In 3 Jahren 27 Std. = 1 Tag + 3 Std → in 30 Jahren + extra Tag

ערכין ט: והאיכא יומא דשעי ויומא דתלתין שני ?
כיון דליתיה בכל שתא לא קא חשיב

כללי חשבון הלוח

שיטת אחרים

- לית להו מצוה לקדש על פי הראיה (רש"ש מנחות ק:)
- למצוה "כזה ראה וקדש" יוצאין העדים אפילו בשבת
- לשיטת אחרים אין כלל "לא אדיו ראש" (אין מעברין את החדש לצורך, ר"ה כ.).
- ...אין ב' יו"ט של ראש השנה

Fragen auf (רש"ש מנחות ק:) שיטת אחרים

- ובאמת קשה לי טובא דליפלגו
- ...על הא דהתקינו שלא יהיו מקבלין עה"ח אלא עד המנחה
- ...ותקנת ר' יוחנן בן זכאי אחר החורבן
- ...ושיהיו שלוחין יוצאין
- ...וטובא משניות דמסכת ר"ה

כללי חשבון הלוח

סוד העיבור

ר"ה כ: אמר שמואל יכילנא לתקוני לכולה גולה אמר ליה אבא אבוה דרבי שמלאי לשמואל ידע מר האי מילתא **דתניא בסוד העיבור** נולד קודם חצות או נולד אחר חצות א"ל לא אמר ליה מדהא לא ידע מר איכא מילי אחרנייתא דלא ידע מר

רש"י שם: **סוד העיבור**. ברייתא שנויה ברמזים

רמב"ם קה"ח יא', ד': ואל יהיו דרכים אלו (דרכי חשבון אם ייראה הירח או לא ייראה) קלים בעיניך, מפני שאין אנו צריכין להם בזמן הזה, שאלו הדרכים דרכים רחוקים ועמוקים הן **והוא סוד העיבור** שהיו החכמים הגדולים יודעים אותו, ואינן מוסרין אותו לכל אדם אלא לסמוכים נבונים.

כללי חשבון הלוח

סוד העיבור

כתובות קי"א. ...שלא יגלו את הקץ ושלא ירחקו את הקץ ושלא יגלו **הסוד** לעובדי כוכבים

רש"י שם : אמרי לה סוד העיבור ואמרי לה סוד טעמי תורה

- **רד"ל על פ' דר"א** : שעבור השנה יש לו יחוס ודמיון עם סוד העיבור האמיתי שהוא סתרי תורה
- **מגיד הרקיע** : לפי רש"י "אמרי לה סוד העיבור ואמרי לה סוד טעמי תורה", ובאמת חד הוא
- **של"ה פ' בא** : עוד יש בסוד קביעת חדשים ועיבור שנים בסוד גילגולי הנשמות...

כללי חשבון הלוח

סוד העיבור

- דרכי משה או"ח תכ"ו: ודע כי כל עניינים אלו שצריכים להיות בשמחה בקידוש החודש וענין הריקודים יש לו סוד גדול בדבר הקבלה... והיא סוד קידוש החודש

Ist der ראש השנה nach חצות (in ירושלים), dann wird auf den nächsten Tag verschoben

ר"ה כ: ...אמר ליה אבא אבוה דרבי שמלאי לשמואל ידע מר האי מילתא דתניא בסוד העיבור נולד קודם חצות או נולד אחר חצות א"ל לא ...

Widerspruch ?

כי סליק רבי זירא שלח להו צריך שיהא לילה ויום מן החדש

וזו שאמר אבא אבוה דר' שמלאי מחשבין את תולדתו נולד קודם חצות בידוע שנראה סמוך לשקיעת החמה לא נולד קודם חצות בידוע שלא נראה סמוך לשקיעת החמה

Darf kein Widerspruch sein !

כללי חשבון הלוח

מולד זקן: פירוש בעל המאור

נולד קודם חצות

ירושלים In

צריך שיהא לילה ויום מן החדש

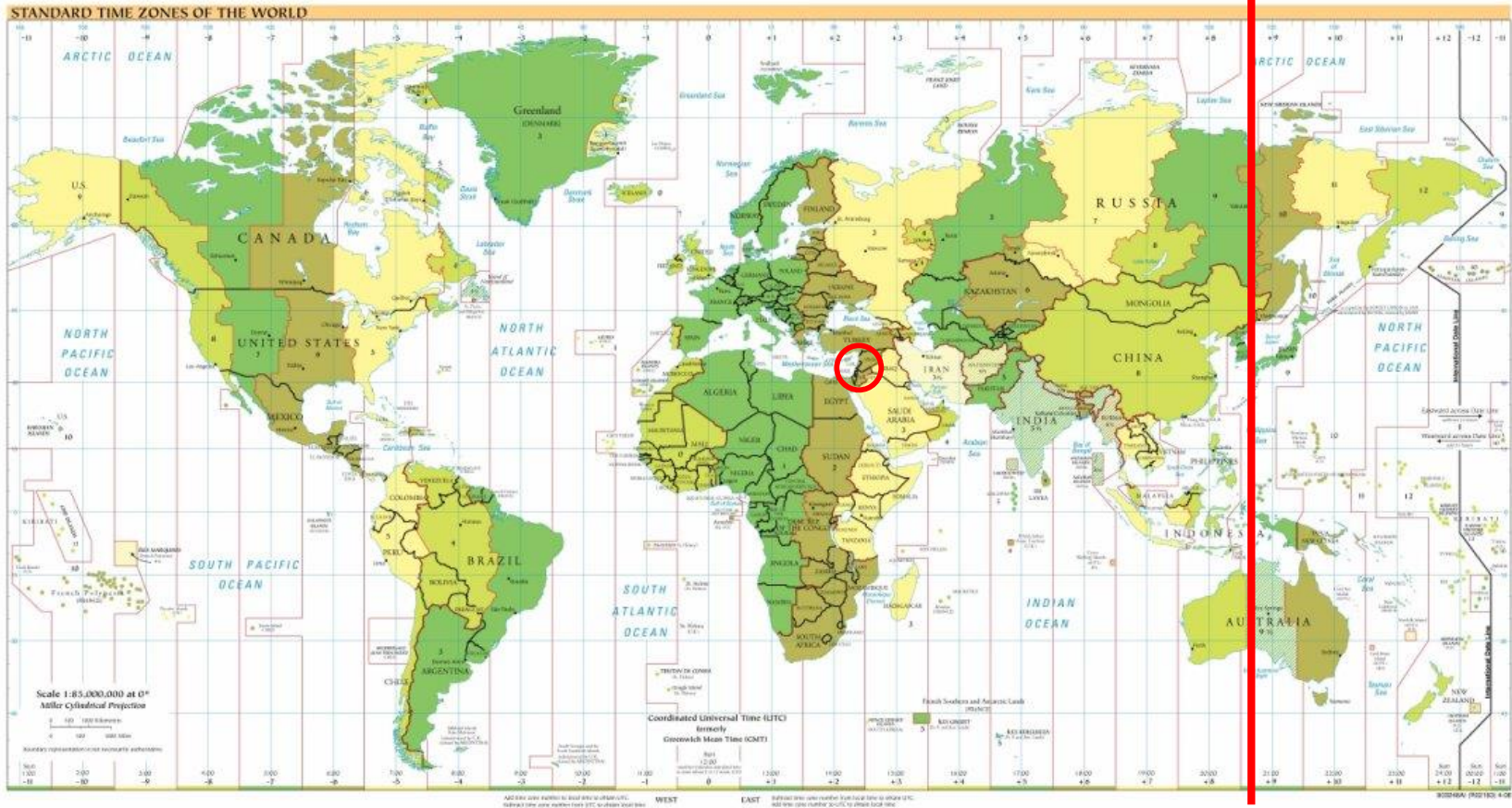

Irgendwo auf der Welt muss bei **Eingang** von ראש השנה bereits מולד sein

מולד זקן : פירוש בעל המאור

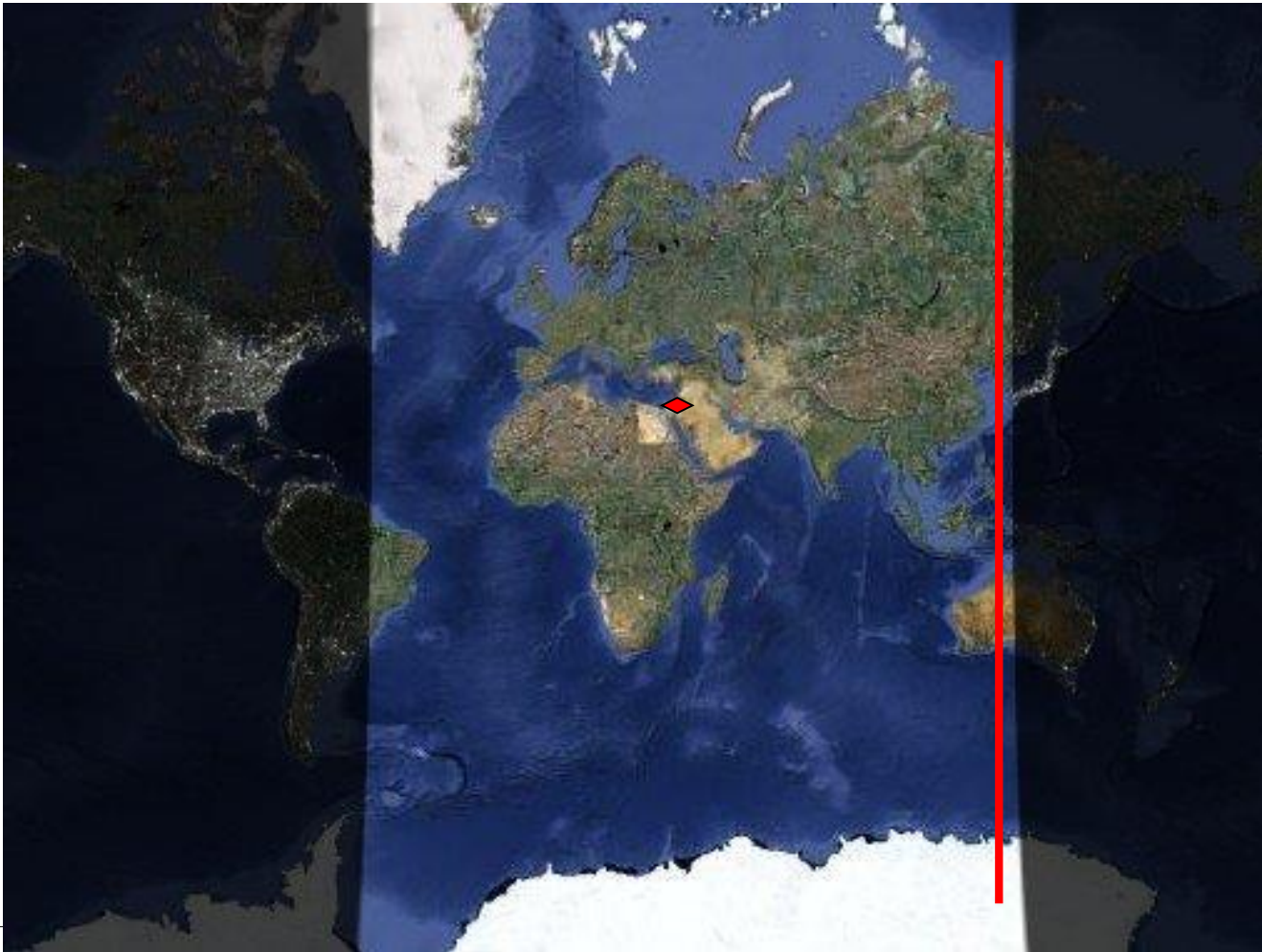
בעל המאור: ירושלים ist 90° östlich von תחלת מזרח
ירושלים ist 270° westlich von סוף מערב

+6 h = תחלת מזרח   סוף מערב = -18 h

מולד זקן : פירוש בעל המאור

Wenn **נולד קודם חצות** in ירושלים am ר"ה dann ist es
beim «Ende des Westens» gerade ערב ר"ה 18:00

Satellitenbild
aufgenommen am
ר"ה 20 Min. vor חצות
in ירושלים

כללי חשבון הלוח

מולד זקן לפי פירוש בעל המאור

Gemäss dem פירוש vom בעל המאור könnte man verstehen, dass die גמרא die Regel vom מולד זקן in der ברייתא von סוד העיבור findet:

ר"ה כ: ...אמר ליה אבא אבוה דרבי שמלאי לשמואל ידע מר האי מילתא **דתניא בסוד**
העיבור נולד קודם חצות או נולד אחר חצות א"ל לא ...

Darin wird nach dem בעל המאור der Ort der Datumsgrenze angedeutet !

כללי חשבון הלוח

לא אד"ו ראש

Antwort: man baut vor, im Jahre **zuvor** wird חשוון und falls nötig auch כסליו 30 Tage haben

Kislew 5779		כסלו תשע"ט	
מולד: Donnerstag 9 Uhr 45 12/18 Min.			
	Fr	1	
	שבת	2	
	So	3	
	Mo	4	
	Di	5	
	Mi	6	
	Do	7	
	Fr	8	
הפטי ויברח	שבת	9	ויצא
	So	10	
	Mo	11	
	Di	12	
	Mi	13	
	Do	14	
סזק"ל 2:46 הפטי חזון	Fr	15	
	שבת	16	וישלח
	So	17	
	Mo	18	
	Di	19	
	Mi	20	
	Do	21	
	Fr	22	
מברכין החדש	שבת	23	וישב
	So	24	
א' דחנוכה	Mo	25	
ב' דחנוכה	Di	26	
ג' דחנוכה	Mi	27	
ד' דחנוכה	Do	28	
ה' דחנוכה	Fr	29	
ו' דחנוכה	שבת	30	מקץ א' דראש חדש
הפטי רני ושמחי			

5779		מרחשוון תשע"ט	
מולד: Dienstag 21 Uhr 1 11/18 Min.			
	Mi	1	
	Do	2	
	Fr	3	
	שבת	4	נח
	So	5	
	Mo	6	
	Di	7	
	Mi	8	
	Do	9	
	Fr	10	
	שבת	11	לך לך
	So	12	
	Mo	13	
	Di	14	
סזק"ל 2	Mi	15	
	Do	16	
	Fr	17	
מברכין ב	שבת	18	וירא
	So	19	
	Mo	20	תענית שני
	Di	21	
	Mi	22	
	Do	23	תענית חמישי
	Fr	24	
מברכין ה	שבת	25	חיי שרה
	So	26	
	Mo	27	תענית שני
	Di	28	
	Mi	29	
	Do	30	א' דראש חדש

כללי חשבון הלוח

לא אד"ו ראש

Tischri 5781

תשרי תשפ"א

מולד : Donnerstag 14 Uhr 38 17/18 Min.

ערב ראש השנה	Fr	
א' דראש השנה	שבת	1
ב' דראש השנה	So	2
צום גדליה	Mo	3
סליחות	Di	4
סליחות	Mi	5
סליחות	Do	6
סליחות	Fr	7
שבת שובה	האזינו	שבת 8
ערב יום כפור	So	9
יום כפור	Mo	10
	Di	11
	Mi	12

- Verschiebung wegen מולד זקן auf Freitag
- Verschiebung wegen לא אד"ו auf שבת

Was ist der Grund der Regel לא אד"ו ראש ?

ר"ה כ: אמר עולא ידעי חברין בבלאי מאי טיבותא עבדינן בהדייהו מאי טיבותא עולא אמר משום ירקיא רבי אחא בר חנינא אמר משום מתיא

רמב"ם (קדה"ח ז', ז') ומפני מה אין קובעין בחשבון זה בימי אד"ו - לפי שהחשבון הזה הוא לקיבוץ הירח והשמש בהילוכם האמצעי, לא במקומם האמיתי, כמו שהודענו; לפיכך עשו יום קביעה ויום דחייה, כדי לפגוע ביום הקיבוץ האמיתי.

ראב"ד (שם) ...ומה חטא אד"ו שלא יהיה בו המולד לעולם באמיתי ולעולם ידחה...

כללי חשבון הלוח

לא אד"ו ראש

Was ist der Grund der Regel לא אד"ו ראש ?

לבוש (או"ח תכ"ז) ... כל הטעמים אינם אלא להעלים ולהפליג ענין סוד העיבור... אבל לעולם עיקר הטעם אינו אלא מפני תקנת מהלך השוה והאמיתי...

שו"ת משאת בנימין...ועכשו בשביל תשצ"ג חלקים ...ולכך צריכין אנחנו להוסיף יום אחד לפעמים בשנה...לפיכך עמדו חז"ל להוסיף אותו יום בעת אשר יגיע לנו איזה תועלת...

כללי חשבון הלוח

לא אד"ו ראש

Frage: galt diese Regel auch בזמן des סנהדרין oder מוסמכים ?

תשב"ץ ח"א קל"ה: והיי אומר רבינו סעדיה גאון ז"ל כי כשהיו מקדשין ע"פ הראיה היו פוסלין ג"כ אד"ו משום ירקיא ומשום מתייא ומשום פרסום ערבה שהוא מנהג נביאים ואין דבריו נכונים שהרי בכמה מקומו' בתלמוד מצינו שבימי המשנה שהיו מקדשין ע"פ הראיה היו כשרי' הימים

כללי חשבון הלוח

לא אד"ו ראש

Frage: galt diese Regel auch בזמן des סנהדרין oder מוסמכים ?

ר"ה כ: כי אתא עולא אמר עברוה לאלול

עברוה לאלול ← קידוש על פי ראיה

ר' יוחנן von תלמיד war ein עולא

סוכה נד: ומי דחינן ליה והא תנן חלבי שבת קריבין ביוה"כ ואמר רבי זירא...הא דתניא יום הכפורים שחל להיות ערב שבת לא היו תוקעין ובמוצאי שבת לא היו מבדילין...לא קשיא הא רבנן הא אחרים היא

מנחות צט: חל להיות בערב שבת שעיר של יום הכפורים נאכל לערב והבבליים אוכלין אותו כשהוא חי מפני שדעתן יפה:

רמב"ם פ' משניות: ...הלכה למעשה שבבליים היו אוכלין חי...

תוכן הענינים

- קידוש החדש ועיבור שנה במנין המצות
- למי יש רשות לקדש החדש ולעבר השנה
- מה עיקרה של המצוה : על פי חשבון או על פי עדים
- עד מתי סמכו על קביעת ארץ ישראל
- הלל הנשיא האחרון קובע לוח לדורות
- כללי חשבון הלוח
- **והשתא דיזעינן בקביעא דירחא**

השתא דידיעין בקביעא דירחא

Warum gibt es im ראש חודש 2 Tage המעובר ?

רמב"ם קה"ח ו', י': יום שלשים, לעולם עושין אותו ראש חודש בחשבון זה :

- אם היה החודש שעבר חסר, יהיה יום שלשים ראש החודש הבא.
- ואם היה החודש שעבר מלא, יהיה יום שלשים ראש חודש, **הואיל ומקצתו ראש חודש**, ויהיה תשלום החודש המלא שעבר ; ויהיה יום אחד ושלשים ראש החודש הבא, וממנו הוא המנין, והוא יום הקביעה.

- **שקל הקודש:** כדי שלא יבואו לידי טעות תקנו שיום לי לעולם ר"ח
- ...ועוד כיון שבזמן שקידשו ע"פ הראי' היו כל היום הראשון מצפין לעדות ועושין אותו מספק לר"ח
- **מגן גבורים:** למה עושין לעולם יום לי ר"ח ? משום כשנגמר כ"ט י"ב תשצ"ג כבר מתחיל ר"ח

השתא דידעינן בקביעא דירחא

Warum gibt es denn heute יום טוב שני של גליות של גליות ?

ביצה ד'. ...והשתא דידעינן בקביעא דירחא מאי טעמא עבדינן תרי יומי - משום דשלחו מתם הזהירו במנהג אבותיכם בידיכם זמנין דגזרו המלכות גזרה ואתי לאקלקולי

ריטב"א (ר"ה יח.) ...שמה יאבד החשבון שנתן הלל בידינו

ריטב"א (סוכה מג.) : הזהירו במנהג אבותיכם בידיכם – כשקבעו הלל ובית דינו חשבון זה קבעוהו ע"מ כן שנהיה נוהגין בענין המועדות כמנהג אבותינו לעשות שני ימים בח"ל כמו שהיו אבותינו שלא היו יודעין בקביעא דירחא ויהיה לנו כאלו הם ספק גמור...

תוס' סוכה מ"ג : ...דהא אמרינן בריש ביצה דהאידינא ידעינן אלא עבוד רבנן כאילו לא ידעינן משום גזרה

השתא דיזעינן בקביעא דירחא

Weitere Gründe für יום טוב שני של גליות

יום טוב שני כהלכתו - רב שו"ע

בחז"ל אי אפשר לקבל הארת קדושת יום טוב ביום אחד, ולכן צריך דוקא שני ימים בכדי שעל ידי שמירת שני ימים טובים יקבלו שם כל ההארה והשפע שצריכים לקבל מקדושת החג

שו"ת שואל ומשיב מהדורא תנינא ב': פ"ה

והנה בש"ק פ' וארא שנת כת"ר על משכבי בלילות עלה על דעתי הענין שני י"ט של גליות ומה דלא בקיאיין בקביעא דירחא הוא דהנה הבעל המאור בר"ה ... ומעתה כ"ז שהיו בירושלים וא"י היה היו"ט ביום שהוא באמת זמן יו"ט ולא היו צריכין לעשות יום טוב שני אבל לאחר שנפזרנו בגולה ע"פ כל האורך הארץ כלה לא ידענו היום האמת וע"כ הוסיפו עוד יום שני... חשו שמא לא נהיה בקיאים בקביעא דירחא וז"ב:

השתא דיזעינן בקביעא דירחא

Einige Konsequenzen von דאנן ידעינן בקביעא דירחא

כל בו (נב') וכתב ה"ר אשר ז"ל וצריכין אנו לאחי תפלת ערבית של יום טוב שני דאנן ידעינן בקביעא דירחא והראשון קדש ויאפו ויבשלו ביום טוב על החול. ע"כ.

מגן אברהם תפ"ט:א' היאך מברכין על הספירה ביום טוב שני ולא חיישי לזילותא די"ט ... אי"נ כיון דאנן בקיאינן בקביעא דירחא אי"כ מדינא אין צריך לישב בשמיני בסוכה לכן אין מברכין

רמב"ם הל' י"ט ו', יד': אבל היום, שבני ארץ ישראל סומכין על החשבון ומקדשין עליו, אין יום טוב שני להסתלק מן הספק, אלא מנהג בלבד. [טו] ולפיכך אני אומר שאין מערב אדם ומתנה בזמן הזה, לא עירובי תבשילין ולא עירובי חצרות ולא שיתופי מבואות

השתא דיזעינן בקביעא דירחא

Einige Konsequenzen von דאנן יזעינן בקביעא דירחא

אורח חיים תרמ"ט: והעושים שני ימים טובים פסולי ראשון נוטלין בשני אבל ברוכי לא מברכינן

משנה ברורה שם נ: לא מברכינן - דיש דיעות בפוסקים דכיון דאנו עושין משום ספיקא דיומי אפשר דדינו כראשון

או דכיון דאנו בקיאין בקביעא דירחא דינו כשאר ימים לכך נוטלין בדליכא אחר ולא מברכינן ...

בענין מצות קידוש החודש